

AB KISKACINDA ULUSAL EGEMENLİK VE TAM BAĞIMSIZLIK SORUNU

*Oktay GÜNEY**

Toplumun bütün kesimlerini saran "Türkiye AB'ye girmeli mi?" tartışmaları, gündelik hayatımızda her an her yerde karşımıza çıkmaktadır. Bu tartışmalar, insanların kafasından gazete ilanlarına ve duvar afişlerine oldukça sloganlaştırılmış bir biçimde indirgenmiş, benzer yaklaşımlarla da siyasi partilerimizin seçim malzemesi olarak dillere pelesenk olmuştur. Sanki Avrupa kapılarını açmış bizi bekliyor da, önümüze konan engelleri aştık mı "Ver elini AB!". Oysa, bu tartışmaların bizi konunun özünden saptırıp, yanlış bilgilendirme sürecine sokma çabasında olanların işini kolaylaştırmaktan başka bir işe yaramayacağını görmeliyiz. Buraya kadar -en iyi niyetlerimizle- her şeyi kabul ettiğimizi ve AB'ye uyum sürecini aştığımızda üyeliğe kabul edileceğimizi varsaydığımızda dahi, sormamız gereken bir takım sorularımız olmalıdır:

AB'ye uyum sürecinde aşmamız gereken engeller nelerdir? AB'nin bu engelleri aşmada önerdiği '*olmazsa olmaz*'lar nelerdir? Türkiye Cumhuriyeti, AB tarafından istenenler karşılandığı takdirde ulusal egemenlik ve tam bağımsızlık açısından ne noktada olacaktır? AB'nin Türkiye'den beklentileri nelerdir? Ortaya koyduğumuz bu sorular Türkiye açısından çok önemlidir. Çünkü, imparatorluktan cumhuriyete evrilme sürecinde ve Batılı bir tercihten yola çıkarak modern ulus devleti Avrupa tarihinden farklı bir tarzda inşa eden Türkiye, modern devleti tanımlayan egemenlik olgusunu ilk kez AB'ye tam üyeliğin gereği olarak yeniden tanımlamak tercihiyle karşılaşmaktadır¹. Tam da bu noktada Türkiye'nin kendi egemenlik ve bağımsızlık olgusunu ne yönde sorgulayacağını belirleyen, AB'nin Türkiye'ye bakışını ve Türkiye'den beklentilerini anlamamıza yarayacak çok önemli bir rapora göz atarak durumu netleştirelim.

TÜRK-İŞ'in 11 Aralık 2001'de Cumhurbaşkanımız **Ahmet Necdet Sezer**'e sunduğu raporun² özeti şöyledir: "... Avrupa Parlamentosunun Kıbrıs, Ege Sorunu, azınlıklar, sözde Ermeni soykırımı iddiaları, Patrikhane, Heybeliada Ruhban Okulu ve IMF politikalarının uygulanması konusunda ne istediği ... orijinal belgelerin çevirisi ile sunulmuştur.

1. KIBRIS: Avrupa Birliği Türkiye'yi Kıbrıs'ta işgalci olarak suçlamakta, TSK' nin adadan derhal çekilmesini talep etmektedir. Avrupa Parlamentosu "*Türk Hükümetinden, özellikle işgalci askeri güçlerin geri çekilmesi ve Kıbrıs sorununa adil ve uygulanabilir bir çözüm bulunması çağrısında bulunan Birleşmiş Milletler kararlarını kabul etmesini ve uygulamasını ister...*" (European Parliament, **Resolution on the political situation in Turkey**, 19.09.1996.)

2. ERMENİ BASKISI: Avrupa Parlamentosu (AP) 1980'li yıllardan beri 1915-1917 olaylarını, Birleşmiş Milletler'in 9 Aralık 1948 tarihli kararındaki '*soykırım*' tanımına uygun görerek '*soykırım*' olarak iddia etti ve Türk Hükümeti'nin bunu kabul etmesini istedi; Türkiye'nin bu olguyu reddetmesinin AB üyeliğinin kesin engeli olduğunu açıkladı. AP Türk Hükümeti'ne ve TBMM'ye, özellikle modern Türkiye devletinin kurulması öncesinde Ermeni azınlığın maruz kaldığı soykırımın kamuoyu önünde kabulü ile Türk toplumunun önemli bir parçasını oluşturan Ermeni azınlığa taze bir destek vermesi çağrısında bulunur (European Parliament, **European Parliament resolution on the 1999 Regular Report from the Commission on Turkey's progress towards accession**, 15.11.2000).

3. AZINLIKLAR SORUNU-BÖLÜCÜLÜK: Avrupa Birliği, farklı etnik kökenlerden oluşan Türk ulusunu etnik kökenlere göre bölme ve parçalama çabası içindedir. İnsan

* *Trakya Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü Öğrencisi*

hakları ve demokrasi adına yapılan bu girişim, terör örgütlerini teşvik etme ve destekleme noktasına kadar gelmiştir. Aralarında AB ülkelerinin de bulunduğu ülkelere imzalanan Lozan Anlaşması'nda, Türkiye'de yalnızca Rum, Ermeni ve Musevilerin azınlık olduğu açıkça belirtilmekle birlikte, Avrupa Birliği, Türk ulusunu oluşturan çeşitli etnisiteleri 'azınlık' başlığı altında değerlendirmekte ve bölücülere destek vermektedir. Avrupa Parlamentosu'nun cüretkarlığı, Güneydoğu Anadolu'ya 'Kürdistan' diyebilecek kadar fazladır. AP, *1-Bay Öcalan'a verilen cezayı lanetler ve ölüm cezasının kullanılmasına kesin muhalefetini tekrarlar... 9-Bay Öcalan' ın idam edilmesinin Avrupa'da güvenlik ve istikrar açısından önemli etkilerinin olacağına ve Türkiye'nin AB ile bütünleşme sürecine zarar vereceğine inanır. 10-Kürt halkının siyasal, sosyal ve kültürel haklarını tanıyan bir çözüm bularak Türkiye'deki anlaşmazlığın nedenlerine çözüm bulması* konusunda Türk Hükümeti'ne çağrıda bulunur... (European Parliament, **Resolution on the death sentence on Mr Öcalan and the future of the Kurdish question in Turkey**, 22.7.1999.) *Avrupa Komisyonu Genişlemeden Sorumlu Genel Müdürlüğü Türkiye Masası Şefi Alain Servantie 20 Kasım 2000 tarihinde Avrupa Komisyonu Başkanı Romano Prodi adına PKK Başkanlık Konseyi'ne bir mektup gönderdi ve Avrupa Komisyonu'nun azınlıklar politikasını anlattı. Mektubu PKK' ye "derin saygılarını" sunarak bitirdi* (Milliyet ve Radikal, 2.12.2000).

4. EGE SORUNU : Avrupa Birliği, Ege sorunda Yunanistan'ın tezlerini desteklemekte ve Türkiye'yi tehdit etmektedir. AP, *Doğu Ege'de Kardak Adası ile ilgili olarak Türkiye'nin provokatif askeri operasyonlarından kaygı duymaktadır... Kardak Adası, 1923 yılındaki Lozan Anlaşması, 1932 yılında İtalya ve Türkiye arasındaki protokol ve 1947 Paris Anlaşmasına göre On İki Ada adalar grubuna dahildir ve 1960'lı yıllardaki Türk haritaları bile bu adaları Yunan toprağı olarak göstermektedir... AP, ...Yunanistan' ın sınırlarının aynı zamanda AB' nin dış sınırlarının bir parçası olduğunu vurgular.* (European Parliament, **Contestation of sovereign rights of a Member State (situation in the Aegean Sea), Resolution on the provocative actions and contestation of sovereign rights by Turkey against a Member State of the Union**, 15.02.1996.)

5. PATRİKHANE : Avrupa Parlamentosu, Eyüp Kaymakamlığına bağlı Fener Rum Patrikhanesine evrensel bir nitelik kazandırılmasını talep etmektedir. Avrupa Parlamentosu'nun 24 Ekim 1996 tarihli bir kararında İstanbul yerine iki yerde Bizans İmparatorluğu dönemindeki adıyla "**Konstantinopolis**" sözcüğü kullanılmakta ve Patrikhane'nin ekümenik (evrensel) olduğu çeşitli yerlerde ilan edilmektedir. AP, *dünyanın her tarafındaki milyonlarca ortodoks hristiyan için Konstantinopolis'teki Patrikhane'nin önemini göz önünde bulundurarak, (...)Türk yetkililerinin Ekümenik Patrikhane'nin tam olarak korunması konusundaki yükümlülüklerinin farkında olarak (...) Ekümenik Patrikhane'nin ve diğer dinsel yerlerin binalarının korunması için gerekli önlemleri alması için Türk yetkililerine çağrıda bulunur.* (European Parliament, **Resolution on violations of religious freedom in Turkey**, 24.10.1996.)

6. HEYBELİADA RUHBAN OKULU'NUN YENİDEN FAALİYETE GEÇİRİLMESİ: AP, *'Grek yayılcılığının Harp Okulu' olan Heybeliada Ruhban Okulu'nun tekrar açılmasını istemektedir. AP Patrikhane'ye doğrudan bağlı olan Heybeliada Ruhban Okulu'nun derhal yeniden açılması çağrısında bulunur.* (European Parliament, **Resolution on violations of religious freedom in Turkey**, 24.10.1996.) *Avrupa Komisyonu 2000 yılına ilişkin İlerleme Raporu'nda "Heybeliada'daki Ruhban Okulu'nun kapalı kalması konusu da dahil olmak üzere, 1923 Lozan Anlaşması kapsamında olsunlar olmasınlar, Müslüman olmayan tüm kesimlerin somut taleplerinin gerektiği gibi incelenmesi gerektiğini belirtmektedir.* (Commission of the European Communities, **2001 Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession** (SEC(2001)1756), s.27.)

7. IMF PROGRAMLARININ UYGULANMASI: AB, IMF politikalarının uygulanmasını talep etmektedir; çünkü IMF'nin yönetiminde AB ülkelerinin payı % 29.88'dir. AB organları Türkiye'de hızlı bir özelleştirmeyi savunmakta ve bu konuda yeterli hızda hareket edilmediğinden yakınmaktadır. Avrupa Komisyonu, tarımda IMF'nin dayattığı politikaları savunmaktadır. *Komisyon'a göre, sübvansiyonlar kaldırılmalı, AB'de olduğu gibi doğrudan gelir desteğine geçilmelidir.* (Commission of the European Communities, **Turkey 2000, 2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.43.) “

TÜRK-İŞ'in sunduğu bu rapordan açıkça anlaşılıyor ki, AB, Kıbrıs'ta işgalci olduğumuz görüşünde; Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin kan üzerine oturduğunu ve bunu kabullenmesi gerektiğini söylüyor; Lozan Anlaşması'nı açıkça hiçe sayarak yeni bir azınlık tanımlaması getiriyor; demokrasi ve insan hakları adı altında ulusal bütünlüğümüzü tehlikeye düşürecek adımlar atmamızı öneriyor; bugün ağır bedellerini ödediğimiz IMF politikalarını destekliyor; tüm bu saydığımız konuların uygulanmaması halinde AB'yi unutmamız gerektiğini ekliyor. Raporda yer almayan önemli bir konu da, Türkiye'nin imzaladığı Gümrük Birliği Anlaşmasıdır. AB, 6 Mart 1995 Gümrük Birliği Anlaşması'yla Türkiye'nin dış ilişkilerini egemenliği altına almayı başarmıştır. Bundan böyle -Ankara'nın karar mekanizmasının dışında kalmasıyla- Türkiye kendi dış ilişkilerinde Brüksel'e bağlı hareket etmek yükümlülüğü altındadır. Dış ticaret politikasını GB ile belirleyen AB'nin çıkarları, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla çeliştiğinde, Türkiye bu duruma boyun eğmek durumundadır. Örneğin, Türkiye AB Adalet Divanı'nın KKTC'ye 1994'te koyduğu ticaret ambargosuna uymak zorundadır³. Çünkü anlaşma gereği, AB Adalet Divanı kararları Türkiye için bağlayıcıdır. Yine Türkiye'nin Makedonya ile 1998'de yapmak istediği ikili imtiyazlı ticaret anlaşması, AB'nin Makedonya ile henüz böyle bir anlaşmasının bulunmadığı gerekçesiyle Brüksel tarafından engellenmiştir⁴. Bunların dışında, Türkiye'nin gelecekte üçüncü ülkelerle yapmak isteyeceği ikili ticaret anlaşmaları GB sistemini olumsuz etkilediği gerekçesiyle rahatlıkla engellenebilecektir.

Tüm bu açıklamalar, yukarıda sorduğumuz bazı soruların da yanıtını içeriyor düşüncesindeyiz. Hepsi bir yana, AB neden böylesine zayıf, kişiliksiz ve sonuçta bağımlı bir Türkiye istiyor? Bu sorunun yanıtını **Erol Manisalı**'dan alalım: *"Avrupa, II. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında kendi içinde boğuşurken Türkiye'ye dokunmamış ve hesaplarını 'buzdolabına' koymuştur. Savaş sonrası 'soğuk savaş' döneminde, Sovyetler Birliği tehdidine karşı Türkiye'yi bir tampon bölge olarak gördüğü için zoraki bir biçimde yanında tutmuştur. Artık, 90 sonrası yeni dünya koşulları geçerlidir ve 75 yıl öncesinin bölge politikalarına geri dönülmüştür."*⁵ Böylece AB'nin Türkiye üzerindeki hesapları iyice netleşmiş oluyor. 75 yıl öncesinin bölge politikalarına dönüşün anlamı Türkiye'ye biçilen Yeni Sevr'dir, yeni kapitülasyonlardır. Ancak esas sorun ülkede sermaye çevresi, politikacı, akademisyen, yazar olarak adlandırılan bir takım insanlar tarafından emperyalizmin varlığının yadsınmasından ya da kabullenilmesinden ileri gelmektedir.

Tüm bilgilendirmeme ve yanlış bilgilendirme çabalarına rağmen yine de halk tehlikeyi sezmeye ve giderek anlamlandırmaya başlamıştır. Çünkü yaşanan her olay, sonunda halka yansımakta ve olumsuz sonuçlar halkın sırtına binmektedir. Buna karşın ülkenin kaderini ellerinde bulundurma sorumluluğunu taşıyan kesimlerde emperyalizmi görememek ya da görüp de onaylamak biçiminde bir eğilim söz konusudur. Türkiye'yi dış odaklarla birlikte yönetmek isteyen dar çevre 'ulusal politikalar yerine, dış odakların egemenliğini öngören politikalar' getirmektedir. Gazeteci, üniversite hocası, bazı büyük sermaye çevreleri, bazı bürokrasi çevreleri, bölücüler, tarikatlar ilginç bir 'ittifak' oluşturmuşlardır. Bu 'azınlık ittifakı', ilginç bir biçimde AB etrafında odaklanmıştır. Çünkü halkımız için AB dayatması olarak kabul edilen şeyler, bu çevrelerin istekleriyle örtüşmektedir. PKK ve İslamın siyasallaşması, sanayinin gayri milli hale getirilip dış odakların tekeline verilmesi, Türkiye'nin bölünmesi bu dar çevrenin çıkarıdır⁶. Ne acıklıdır ki bizler yaşanan bu

emperyalizm sürecini görüp de halkının boyunduruk altına girmesini kabullenenleri mütareke yıllarından da biliyoruz. **Emin Çölaşan** bir yazısında bu durumu şöyle anlatıyor: "İstanbul işgal altındaydı. Anadolu'da **ulusal direniş** başlamıştı... Ve İstanbul basını o kahramanlara her gün söverdi: '**eşkiyalar ... Kemal'in piçleri... Serseri sürüsü, din düşmanları...**' O zaman basının adına 'Mütareke Basını' denirdi. Hainler, satılmışlar, hep oraya dolmuştu. Eli kalem tutanlar, vatani kurtarmak için didinen Anadolu kahramanlarına sövüp sayardı. Şimdi bakıyoruz, bizim **İstanbul basını** maşallah **mütareke basınından** pek farklı değil. Enteli, liboşu, yobazı el ele vermiş, Avrupa'ya alkış tutuyor."⁷

Avrupa Halkı, tarihi boyunca hiçbir zaman Avrupalı olarak görmediği -hatta zihinlerine 'fetihçi' olarak yerleşmiş- Türkleri kendi içlerine almak yanlısı değildir. Hangi ülkelerin genişlemeye dahil edilmesinin gerektiği konusunda AB halkı arasında yapılan bir araştırmanın⁸ sonuçları şu şekilde yansımıştır: İsviçre(%70), Norveç(%70), Malta(%48), Macaristan(%46), Polonya(%46), Çek Cumhuriyeti(%42), Kıbrıs(%42), Slovakya(%38), Estonya(%37), Latvinya(%37), Litvanya(%37), Slovenya(%35), Bulgaristan(%35), Romanya(%33), **Türkiye(%30)**.

AB ile ilişkilerde bugüne kadar geline süreç Türkiye açısından küçük düşürücüdür. Oysa Türkiye, cumhuriyetin ilk yıllarında -her alanda olduğu gibi- onurlu ve akılcı bir dış politika izlemeyi benimsemiş ve bu sayede I. Dünya Savaşı'nın ardından Milletler Cemiyeti'ne, tüm dünya uluslarının gözünde saygın bir devlet olarak, "davet edilmiştir". Eğer, Türkiye olarak, AB ile karşılıklı ilişkilerimizi '**eşitlik**' temelinde geliştireceksek, biz ne olduğumuzu ve neleri yapmamız gerektiğini bileceğiz ve onun da gereklerini yapacağız. Hem içeride hem dışarıda; hem demokraside hem hukukta hem de ekonomide ve de toplumun kanını emmekte olan vurguncular ve soyguncular konusunda. Karşımızdakilerin de, bize üyelik kisvesi altında bir şey yutturamayacaklarını, Ege ve Kıbrıs'taki hazırlıklarımızdan vazgeçemeyeceğimizi, cumhuriyetimizin temellerini zorlamaya yönelik girişimlere izin vermeyeceğimizi ve bunları amaçlayan bir girişimle karşı karşıya kaldığımızda asla gereğini yapmaktan çekinmeyeceğimizi anlamalarını sağlamalıyız. Böyle bir politikayı izlemekte ısrar ederlerse Türkiye'yi bütünüyle kaybetme risklerinin var olduğunu hep akıllarında tutmak, bu gerçeğin onların akıllarında iyice yer etmesini sağlamak zorundayız⁹. Ancak, bu durumun aksine, özellikle 1995 Gümrük Birliği Anlaşması ile başlayıp 1999'da Helsinki Zirvesi ve 2000'de Katılım Ortaklığı Belgesi ile devam eden son süreçte, siyasilerimizin gösterdiği teslimiyetçi yaklaşımlar sonucu ülkemizin ulusal egemenliği ve tam bağımsızlığı büyük bir hızla AB'nin ellerine teslim edilmektedir. Türkiye -kimi kesimlerin iddialarının aksine- asla seçeneksiz değildir. Herkesin bildiği gibi Türkiye konumu bakımından Balkanlar, Orta Doğu ve Kafkasya bölgesinin merkezindedir ve bu açıdan dünyanın stratejik önemi en yüksek ülkesidir. Bu konumuyla Türkiye, bölgesiyle **Atatürk** döneminde temelleri atılmış olan bağları yeniden kuvvetlendirme çabasına girmeli, yeniden '**model**' olacak konuma gelerek önder devlet yaklaşımıyla bölge politikalarını ulusal fayda-bölgesel fayda temelinde ve kimsenin maşası olmadan -bağımsızca- yönlendirici rolünü üstlenmelidir. Türkiye, önünü göremediği bir yolda, kuruluş ideolojisinin temelleri olan tam bağımsızlığını ve ulusal egemenliğini daha da tartışılır bir duruma düşürmemelidir.

KAYNAKLAR

- 1 Güney, Ç., 2001. "AB'ye Girişin Bedeli", *Stratejik Analiz*, S:16, s.63.
- 2 "Avrupa Birliği Türkiye'den Ne İstiyor?", TÜRK-İŞ, Aralık 2001
- 3 Manisalı, E., 2001, Avrupa Çıkmazı, Otopsi Yayınevi, Şubat 2001, s.114
- 4 Manisalı, E., a.g.e., s.145.
- 5 Manisalı, E., 2000, 2000'li Yıllara Girerken Dünya ve Türkiye, Cumhuriyet Kitabevi, Mart 2000, s.92.
- 6 Manisalı, E., "Paylaşım Kavgasında Batı ve Karen Fogg Olayı", *Cumhuriyet Gazetesi*, 1 Mart 2002.
- 7 Çölaşan, E., "Avrupa'nın Komiserleri", *Hürriyet Gazetesi*, 18 Temmuz 2000.
- 8 "Avrupalı Türkiye'ye Soğuk", *Cumhuriyet Gazetesi*, 20 Ağustos 2001.
- 9 Özkan, İ.R., "Son AB Belgesini İyi Anlamalıyız", *Cumhuriyet Gazetesi*, 9 Aralık 2000.